

3. lecke: A belső piac

Tartalom

1	A KÖZÖS (BELSŐ) PIAC ÉS A NÉGY BELSŐ PIACI SZABADSÁG	1
1.1	Az áruk szabad mozgása.....	2
1.2	A szolgáltatások szabadsága	4
1.2.1	A szolgáltatási irányelv.....	5
1.3	A természetes és jogi személyek/vállalkozások letelepedésének szabadsága	7
1.3.1	A vállalkozásokra és a szolgáltatásokra egyaránt vonatkozó másodlagos uniós szabályozás	7
1.3.2	A szakmai képesítések elismeréséről szóló 2005/36/EK irányelv.....	7
1.3.3	A munkavállalók szabad mozgása (a munkavállalás szabadsága).....	8
1.3.4	A külső határok ellenőrzése	10
1.4	A tőke mozgások és fizetések szabadsága.....	10
1.4.1	Az „aranyrészvény” ügyek.....	11
1.5	A fennmaradó akadályok	12
2	AZ UNIÓ VERSENYKÉPESSÉGI POLITIKÁJA.....	13
2.1	A Versenyképességi Tanács.....	13
2.2	Single Market Scoreboard 2017	13

Az olvasólecke ajánlott feldolgozási ideje: 25-30 perc

1 A közös (belső) piac és a négy belső piaci szabadság

Az Európai Gazdasági Közösség 1957-es életre hívásakor az alapítók **legegyértelműbb és legnagyobbvonalúbb elhatározása a közös piac létrehozása** volt. A közös piac elnevezést előbb az egységes piac majd a Lisszaboni Szerződés óta a belső piac elnevezés váltotta fel.

A közös piac egy olyan térség, amelyben a részes államok arra vállalnak kötelezettséget, hogy – hacsak a piac megfelelő működésénél erősebb, a közösségben részt vevők által is respektált közérdek mást nem diktál – **minden akadályt elhárítanak a gazdasági alanyok** (vállalkozások, munkavállalók, közületek) **határokon átnyúló aktivitása elől**. A gazdasági tevékenység alatt értenünk kell az áruexportot és -importot, a vállalkozások alapítását, a vállalkozások szervezetének határon túlnyúlását (leányvállalatok, fiókok), a szolgáltatások államok közötti nyújtását és igénybevételét, a nemzetközi tőke mozgásokat és fizetéseket, a külföldi munkavállalást. Így az EU területén tevékenykedő európai vállalkozások **közel 500 millió fogyasztónak** kínálhatják szabadon áruikat és szolgáltatásaikat, ami segít nekik, hogy versenyképesek maradhassanak. Lehetőséget ad a méretgazdaságossági előnyök realizálására, a munkaerő és a hozzákapcsolódó tőke uniós szintű hatékonyság szerinti igénybevételére (a magasabb bért ott kínálják, ahol a munkaerő felhasználása nagyobb hozammal kecsegtet), ezáltal a szükségletek magasabb szintű kielégítésére, egyúttal az **erőforrások ésszerűbb, hatékonyabb felhasználására, magasabb szintű foglalkoztatásra nyílik tér**. Az egységes piac ugyanakkor a **külföldi befektetők** számára is vonzó lehetőségeket kínál.

A gazdasági integráció **recesszió idején** is számottevő előnyt jelenthet, mert lehetővé teszi, hogy az uniós országok továbbra is kereskedjenek egymással, ahelyett, hogy protekcionista intézkedésekhez folyamodnának, ami tovább mélyítené a válságot.

A közös piacot **kétféle nézőpontból** elemezhetjük. Az egyik, hogy valójában milyen formában érezhetjük az eredményeit. Ezek lesznek az elmúlt 60 év alatt kialakított kisebb-nagyobb, esetleg átmeneti korlátozásokkal, akadályokkal még rendelkező „**szabadságok**”. A továbbiakban ezekről lesz szó részletesebben.

A belső piachoz és annak elemzéséhez azonban hozzátartozik az is, hogy ha egy egységként tekintünk az Európai Unió piacára, akkor ez **hogyan jelenik meg külső szemlélőnek**. Első és legfontosabb eleme az áruk belső szabad mozgását megvalósító **vámunió** külső vetülete. Ez ugyanis azt jelenti, hogy a többi közös politika mellett egységes és **közös külkereskedelempolitikát** is folytat az EU. Szintén a belső piac egységét és erejét mutatja és segíti az **egységes versenyjogi szabályozás**, mely alapján a Bizottság az egész EU piacát érintő kérdésekben hozhat döntéseket. És végül, de nem utolsó sorban a **monetáris integráció** is egy fontos vetülete a belső piacnak, még ha nem is minden tagállam jutott el ebben a kérdésben a lehető legtovább. Összességében pedig ennek a két vetületnek és a hozzájuk tartozó területeknek kell úgy működniük, hogy az uniót egy versenyképes egységgé kovácsolja.

1. Ábra: A belső piac belső és külső vetülete

Forrás: saját szerkesztés

1.1 Az áruk szabad mozgása

A közös (belső) piac **vámunió**n alapul. A vámunióban részt vevő államok az egymás közötti árumozgást (export, import, tranzit) nem vámoltathatják, a kívülálló államokból érkező árukat pedig közösen megállapított, egységes vámtarifa alapján kell vámoltatni. Az áruk tagállamok közötti szabad mozgása útjából mindenekelőtt és feltétel nélkül minden árura kiterjedően a **vámokat kell eltörölni**. Az alapszerződés ennek megfelelően tiltja a vámok kiszabását. Annak érdekében, hogy a vámunió rendszere tökéletesen működhessen, az alapszerződés a **vámokkal azonos hatású intézkedéseket is tiltja**.

Az Európai Bíróság kötelező értelmezése szerint vámokkal azonos hatású intézkedésnek minősül minden olyan közteher, amit annál fogva vetnek ki, hogy egy áru átlépi a határt, és ezzel megdrágítja a behozatalt.

Az áruk tagállamok közötti adás-vételét a diszkriminatív adóztatás is korlátozhatja. Az úgynevezett **közvetlen adódiszkrimináció** esetében az importból származó árut kedvezőtlenebb adóelbánásban részesül, mint az ugyanolyan vagy hasonló hazai termék. Ilyennek bizonyult a magyar regisztrációs adó, amely az importált használt személyautók esetében nem vette figyelembe, hogy a hazai piacon az autók árát a forgalomba-helyezéskor megfizetett regisztrációs adó maradványértékének csökkenése is befolyásolja¹.

¹ (C-290/05.sz., Nádasi Ákos kontra Vám- és Pénzügyőrség Észak-Alföldi Parancsnoksága és a C-333/05. sz., Németh Ilona kontra és Németh Ilona kontra Vám- és Pénzügyőrség Dél-Alföldi Parancsnoksága egyesített ügyek, Európai Bírósági Határozatok Tára 2006., I-10115.o.)

Közvetett adódiszkrimináció valósul meg, ha a kedvezőtlenebb adóelbánás a hazai termékkel nem azonos, ahhoz nem hasonló, de azzal **versenyző import-terméket** sújtja. Az alapszerződés mindkét típusú adódiszkriminációt tiltja.

Az áruk tagállamok közötti szabad mozgása másik durva akadályát képezik a nemzetközi kereskedelem gyakran használt eszközei, a **kivitel vagy behozatal mennyiségi korlátozásai**. A szerződés tehát kifejezetten megtiltja a mennyiségi korlátozásokat, és a velük azonos hatású intézkedéseket.

Az Európai Bíróság a **mennyiségi korlátozással azonos hatású intézkedések** meghatározását több ítéletében próbálta megragadni.

A híres **Dassonville ügyben**² (8/74. sz, Procureur du Roi kontra Dassonville EBHT 1974., 837. o.) hozott ítéletben olvasható, bizonyos finomításokkal máig érvényes megfogalmazás szerint: **„Bármely olyan tagállami, a kereskedelemre vonatkozó előírás, amely közvetlenül vagy közvetve, ténylegesen vagy potenciálisan alkalmas a Közösségen belüli kereskedelem akadályozására, a mennyiségi korlátozásokkal azonos hatású intézkedésnek minősül.”**

Az ugyancsak híres **Cassis de Dijon ügyben** (120/78. sz., Rewe-Zentral AG kontra Bundesmonopolverwaltung für Branntwein, Európai Bírósági Határozatok Tára 1979., 649. o.) a Bíróság azt is tisztázta, hogy a más tagállamból származó és a hazai árukra egyformán alkalmazandó (tehát nem diszkriminatív) rendelkezések is akadályozhatják a tagállamok közötti kereskedelmet, adott esetben pusztán az egyes tagállamok szabályozásai közötti eltérés miatt. Az ügy tényállása szerint a francia fekete ribizli likőr Németországban gyakorlatilag nem volt forgalmazható, mert 15-20%-os alkoholtartalma nem éri el a Németországban a likőrök esetében megkövetelt szintet. Franciaországban a likőrt több száz éve jogszerűen ezzel az alkoholtartalommal állítják elő.

A Bíróság az eset kapcsán általános jelleggel mondta ki, hogy a **valamely tagállamban jogszerűen** előállított, és forgalomba hozott termékek a **többi tagállamban is forgalmazhatók**, kivéve, ha a forgalmazás korlátozása az importőr szerinti tagállamban az Alapszerződésben foglalt **kivételes közérdekek**, vagy más, **feltétlen érvényesülést kívánó közérdek** védelmében szükséges. Az ítélet kettős hozadéka az úgynevezett **kölcsönös elismerés elve**, és a **feltétlenül érvényesítendő tagállami érdekek (mandatory requirements)**, mint az áruk szabad mozgását korlátozó rendelkezések megengedhetősége. A kölcsönös elismerés elve alapján Németország nem alkalmazhatja a francia fekete ribizli likőrre a minimális alkoholtartalomra vonatkozó szabályát, el kell ismernie a termék franciaországi jogszerű előállítását. A korlátozó hatású intézkedés alkalmazására csak akkor volna lehetősége, ha az uniós jog által elismert közérdekek arányos védelmét szolgálná.

Az Unióban (illetve az Európai Gazdasági Térségben) a más tagállamból származó áruk **behozatalának korlátozására legális lehetőség** van, ha a korlátozást az EUMSZ 36. cikkében

² A belga törvények értelmében az eredet megjelöléssel rendelkező áruk csak akkor kerülhettek az országba, ha az exportáló ország kormánya igazolta az eredet megjelölésre való jogot. A Dassonville skót whiskyt importált Franciaországból Belgiumba, de nem rendelkezett igazolással a brit hatóságoktól. A Dassonville-t vád alá helyezték Belgiumban.

szereplő kivételek - **a közrend, közerkölcs, közbiztonság, emberek, állatok, növények életének és egészségének védelme, művészeti, régészeti, történelmi értéket képviselő nemzeti kincsek védelme vagy az ipari és kereskedelmi tulajdon védelme** - indokolják. További, a Cassis de Dijon ítéletben megfogalmazott úgynevezett **feltétlen érvényesülést követelő közérdekek** is szóba jöhetnek. Ez utóbbiak azonban semmiképpen nem tehetnek különbséget a hazai és az import áruk között (nem lehetnek diszkriminatívak). Ilyen érdekeknek bizonyultak többek között az idők folyamán a **környezet megóvása, a véleménynyilvánítás szabadsága, a fogyasztók védelme**.

Valamennyi korlátozás csak akkor vezethető be, illetve tartható fenn, ha megfelel az arányossági tesztnek, tehát alkalmas az illető közérdek védelmére, és nincs kevésbé korlátozó intézkedés, amellyel a célt el lehetne érni.

Az egységes piac kiépítéséhez több száz az egységes belső piac minél jobb kiteljesítését célzó 1985-ös fehér könyvben összegyűjtött olyan **technikai, jogi és bürokratikus akadályt** kellett **felszámolni**, amely hátráltatta az uniós tagállamok közötti szabad kereskedelmet és szabad mozgást. Ezek eltűnése nyomán a vállalkozások más tagországokra is kiterjesztették üzleti tevékenységüket. Az így kiéleződő versenynek köszönhetően **az árak csökkentek, a választék pedig nőtt**.

1.2 A szolgáltatások szabadsága

A belső piacon a szolgáltatások nyújtása és igénybevétele tagállamok közötti szabadságának megvalósítása érdekében tilos ezek korlátozása. A szolgáltatások a modern gazdaságokban a gazdasági teljesítmények mintegy kétharmadát teszik ki, az áruforgalom nélkülözhetetlen velejárói, így versenyképességük és minél szélesebb hozzáférhetőségük a jólét egyik igen fontos tényezője.

Szolgáltatás alatt olyan **gazdasági tevékenységet** kell érteni, amelyet **ellenszolgáltatásért** nyújtanak, és **nem tartozik az alapszerződés más szabadsága alá**. Ma már a szolgáltatásokkal kapcsolatban is egyértelmű, hogy nemcsak a külföldi szolgáltatókat, vagy a külföldi szolgáltatást igénybevevőket **hátrányosan érintő szabályozás** ütközik bele a tilalomba, hanem azok a tagállami rendelkezések vagy állami gyakorlatok is, amelyek legyenek bár **megkülönböztetés nélkül** alkalmazandók, **akadályozzák** a szolgáltatások szabadságát.

A szolgáltatások kapcsán is érvényesülnek **kivételek**, azaz olyan közérdekek, amelyeket a szerződés ismer el erősebbnek, mint a szolgáltatások szabadságához fűződő közérdek. Ezek a következők: **közrend, közbiztonság, közegészségügy**. A közhatalom gyakorlásához kapcsolódó szolgáltatások nem tartoznak a belső piac körébe, tehát az ilyen jellegű szolgáltatások terén nem tilos a tagállami hovatartozás szerinti diszkrimináció.

Lehetnek ezen kívül is olyan közérdekek, amelyek védelmében a tagállamok élhetnek korlátozásokkal. Például **közerkölcs**, vagy az **energia-ellátás biztonsága** ilyen lehet. Önként adódik, hogy ezek a korlátozások megkülönböztetés nélkül alkalmazandó, meg kell felelniük az arányossági teszt próbáján, és a cél elérése szempontjából szükségesnek kell lenniük.

1.2.1 A szolgáltatási irányelv

Hosszas előkészületek, heves politikai csatározások és intenzív lobbitevékenység közepette 2006 végén megszületett az **Európai Parlament és a Tanács 2006/126/EK számú irányelve a belső piaci szolgáltatásokról**; az úgynevezett **szolgáltatási irányelv (Bolkestein-direktíva tervezet)**.

Az irányelv egyes rendelkezései a tagállamok közötti relációban megvalósuló szolgáltatásnyújtásra vonatkoznak, míg más rendelkezései az uniós szolgáltatók más tagállamban történő letelepedésével kapcsolatosak. Az irányelv felépítése tükrözi az uniós jogalkotó szándékát a szolgáltatók és a szolgáltatást igénybe vevők érdekeinek figyelembevételére, valamint ezt elősegítendő a tagállami szervek működésének bizonyos szabályozására is. Az irányelv **az alábbi szabályozási területeket öleli fel**:

- az **ügyintézés egyszerűsítése** (egyablakos ügyintézési pontok),
- a szolgáltatók **letelepedésének szabályozása** (az engedélyezési rendszerekre vonatkozó rendelkezések),
- a szolgáltatók **szabad mozgása**, a szolgáltatást igénybevevők jogai,
- a szolgáltatások **minősége** (a szolgáltatókra és a szolgáltatásaikra vonatkozó információk, szakmai felelősségbiztosítás),
- **igazgatási együttműködés** (kölcsonös segítségnyújtás, felügyelet),
- közösségi szintű **magartartási kódexek** kidolgozásának ösztönzése.

A tagállamok a szolgáltatási tevékenység nyújtására való jogosultságot, illetve annak gyakorlását **nem kötik engedélyezési rendszerhez. Kivételesen** fenntarthatnak engedélyezési rendszert, amennyiben teljesülnek az alábbi feltételek:

- a) az engedélyezési rendszer **nem tartalmaz hátrányos megkülönböztetést** az érintett szolgáltatóval szemben;
- b) az engedélyezési rendszert **közérdeken alapuló kényszerítő indok** (mandatory requirement) támasztja alá;
- c) a kitűzött cél **kevésbé korlátozó intézkedéssel** (mint az előzetes engedélyezési eljárás) **nem valósítható meg**, különösen azért, mert az utólagos ellenőrzésre túl későn kerülne sor ahhoz, hogy az valóban hatékony legyen.

A tagállamoknak jelentést kell készíteniük engedélyezési rendszereikről, és meg kell indokolniuk, hogy azok megfelelnek ezeknek a követelményeknek. Az engedély **nem lehet korlátozott időtartamú, kivéve**, ha megfelel az alábbi feltételeknek:

- a) az engedély **automatikusan megújul**, vagy csak a követelmények folyamatos teljesítésének a függvénye,
- b) a rendelkezésre álló **engedélyek száma** a közérdekeken alapuló kényszerítő okok miatt **korlátozott**, vagy

c) az engedély korlátozott időtartamát a **közérdeken alapuló kényszerítő indok** támasztja alá.

A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy azok a szolgáltatók, amelyeknek szolgáltatásai a szolgáltatás igénybevevőjének vagy harmadik személynek az egészségére vagy biztonságára, vagy a szolgáltatás igénybevevőjének anyagi biztonságára közvetlen és kiemelt kockázatot jelentenek, a kockázat mértékének és jellegének **megfelelő szakmai felelősségbiztosítást kössenek**, vagy célja tekintetében azzal egyenértékű **garanciát nyújtsanak**.

Ha a szolgáltató a területükön letelepszik, a tagállamok nem követelhetik meg, hogy a szolgáltató szakmai felelősségbiztosítással vagy garanciával rendelkezzen, amennyiben egy másik tagállamban, ahol szintén letelepedett, egyenértékű, vagy hasonló garanciával rendelkezik.

A tagállamok nem korlátozhatják a más tagállamban letelepedett szolgáltatók szolgáltatásnyújtásának szabadságát az alábbi követelmények bármelyikének előírásával:

a) a szolgáltató **telephellyel** rendelkezzen az adott állam területén;

b) a szolgáltató **engedélyt** szerezzen, beleértve a nyilvántartásba vételt, vagy szakmai szervezetbe vagy testületbe való felvételt;

c) bizonyos formájú vagy típusú **infrastruktúrának** az adott állam területén való **létrehozása tekintetében** a szolgáltatót érintő **tilalom**;

d) olyan sajátos szerződéses megállapodások alkalmazása a szolgáltató és a szolgáltatás igénybevevője között, amelyek **megakadályozzák vagy korlátozzák az önálló vállalkozók általi szolgáltatásnyújtást**;

e) a szolgáltató kötelezettsége, hogy a **tagállam hatósága által kiállított**, a szolgáltatási tevékenység gyakorlásához szükséges **azonosító dokumentummal rendelkezzen**;

f) a szolgáltatás szerves részét képező **felszerelések és anyagok használatát érintő követelmények**, kivéve a munkahelyi egészségvédelem és biztonság szempontjából szükséges követelményeket.

A tagállamok **nem támaszthatnak a szolgáltatás igénybevevőjével** szemben olyan követelményeket, amelyek egy másik tagállamban letelepedett szolgáltató által nyújtott szolgáltatás igénybevételét korlátozzák. Így többek között nem írhatnak elő:

a) a **saját hatóságaiktól engedély** beszerzését, vagy saját hatóságaiknak szóló nyilatkozat megtételére vonatkozó kötelezettséget,

b) **pénzügyi támogatás** nyújtásának megkülönböztető **korlátozását** a szolgáltató egy másik tagállamban történt letelepedése vagy a szolgáltatásnyújtás helye okán.

A szolgáltatók és a szolgáltatások **hatósági felügyelete** hatékony ellátása érdekében a tagállamok kötelesek egymásnak **kölcsönösen segítséget** nyújtani. Ennek könnyítésére a tagállamok kötelesek egy vagy több kapcsolattartó pontot kijelölni, amelyek elérhetőségéről tájékoztatniuk kell a többi tagállamot és a Bizottságot.

1.3 A természetes és jogi személyek/vállalkozások letelepedésének szabadsága

E szabadság jegyében az uniós polgároknak joguk van arra, hogy a fogadó tagállam honosaira vonatkozó szabályoknak megfelelően vállalkozást létesítsenek (**elsődleges letelepedés**), és hogy az Unió valamely tagállamában székhellyel bíró vállalkozások bármely más tagállamban leányvállalatot létesítsenek, fiókot, telephelyet hozzanak létre, ezzel szervezetüket túlnyújtva az eredeti székhely ország határán (**másodlagos letelepedés**).

1.3.1 A vállalkozásokra és a szolgáltatásokra egyaránt vonatkozó másodlagos uniós szabályozás

Az Unió a belső piac működését nem csak a tagállamok számára felállított általános tilalmak – és betartatásuk – alapszerződési rögzítésével próbálja elősegíteni, hanem a rendszeresen felmerülő akadályok, nehézségek elhárítására irányuló szabályozással is. Ezek igen gyakran **irányelvek** formájában jelennek meg, amelyek a tagállamokban történő átültetés nyomán érvényesülnek.

Ezek közül az irányelvek közül kettőre hívjuk fel a figyelmet. Az egyik a más tagállamban eseti, vagy tartós jelleggel szolgáltatást nyújtó **vállalkozók szakmai képesítésének elismerésére vonatkozó irányelv**, a másik az imént tárgyalt **szolgáltatási irányelv**.

1.3.2 A szakmai képesítések elismeréséről szóló 2005/36/EK irányelv

Számos foglalkozás megszerezett tudást, szakmai tapasztalatok megszerzését igényli, amelyeket iskolai rendszerű képzésben lehet elsajátítani. A képzésben való eredményes részvételt szakmai képesítések, illetve az erről kiállított oklevelek, bizonyítványok tanúsítják. Az egyes államok területükön egyes szakmák gyakorlását ilyen képesítésekhez kötik. Így születnek az úgynevezett **szabályozott szakmák**, amelyek művelése az előírt képesítés hiányában szankciót von maga után.

A belső piac súrlódásmentes működését jelentősen akadályozhatja, ha a tagállamok csak a saját szakmai képesítéseiket ismerik el, a többi tagállamban szeretteket nem. Az Unió tehát jogharmonizációs intézkedésekre kényszerült.

A címben jelzett irányelv két helyzetet szabályoz: Amikor a szolgáltatást nyújtó vállalkozó **alkalmilag megy át** a másik tagállamba, illetve amikor a szolgáltató tartós jelleggel (**letelepedés-jelleggel**) megy át a másik tagállamba. Az első esetben a fogadó állam **megkövetelheti** a szakmai képesítés megszerzését tanúsító **okirat bemutatását**.

Kivételesen, ha olyan szabályozott szakmáról van szó, amely közegészségügyi vagy közbiztonsági vonatkozású, és nem esik az irányelvben speciálisan szabályozott körbe, a fogadó tagállam első alkalommal ellenőrizheti a szakmai képesítést.

Amennyiben lényeges eltérés van a szolgáltatásnyújtó szakmai képesítése és a fogadó államban megkövetelt képzés között, és ez az **eltérés veszélyt jelent** a közegészségre vagy közbiztonságra, a fogadó tagállamnak **lehetőséget kell adnia** szolgáltatásnyújtó számára, hogy – különösen alkalmassági vizsga letételével – **bizonyítsa**, hogy megszerezte a hiányzó ismereteket vagy szaktudást.

A **letelepedés jellegű** szolgáltatást nyújtók esetében az irányelvben rögzített általános szabály értelmében: „Ha egy szabályozott szakma gyakorlásának megkezdését vagy gyakorlását a fogadó tagállam meghatározott szakmai képesítés megszerzéséhez köti, ennek a tagállamnak az illetékes

hatósága a tagállam **saját állampolgáira alkalmazottakkal azonos feltételek mellett** köteles engedélyezni az adott szakma gyakorlásának megkezdését és gyakorlását olyan kérelmezők számára, akik olyan képzettségi tanúsítvánnyal vagy előírt képesítés megszerzését tanúsító okirattal rendelkeznek, amelyet egy másik tagállam követel meg ahhoz, hogy területén az adott szakma gyakorlását megkezdhessék, illetve az adott szakmát gyakorolhassák.”

Amennyiben a tagállamok szakmai tapasztalatot írnak elő, úgy ezek megszerzése más tagállamban is történhet.

Vannak olyan szakmák – általános orvosi, szakorvosi, általános ápoló, fogorvosi, fogszakorvosi, állatorvosi, gyógyszerészi, építészmérnöki, szülésznői – ahol az Unió szintjén **sikerült egységesíteni** a képzési követelményeket. Amennyiben az adott tagállami intézmény a képzését ezeknek megfelelően nyújtja, a tagállamok elismerik a másutt megszerzett diplomát.

Bizonyos esetekben a fogadó tagállam **legfeljebb három éves alkalmazkodási időszak** letöltését vagy **alkalmassági vizsga** letételét követelheti. Ezeket az igencsak terhes követelményeket a tagállamok csak az irányelvben meghatározott esetekben állíthatják:

- a) a tanúsított képzés időtartama **legalább egy évvel rövidebb**, mint amelyet a fogadó tagállam megkövetel;
- b) a kérelmező az általa elvégzett képzés a fogadó tagállam által megkövetelt, az előírt képesítés megszerzését tanúsító okirat tárgyát képező tantárgyaktól **lényegesen eltérő tantárgyakat** foglal magában;
- c) a fogadó tagállamban a szabályozott szakma **olyan tevékenységet** foglal magában, amely a kérelmező tagállamában **ennek megfelelő szakmában nem létezik**, és ez a tanúsított tantárgyaktól lényegesen eltérő tantárgyak oktatását követeli a fogadó tagállamban.

1.3.3 A munkavállalók szabad mozgása (a munkavállalás szabadsága)

A tagállamok között tilos a munkavállalók szabad mozgásának korlátozása. Ez a **szabadság magában foglalja**, hogy munkavállaló

- tényleges állásajánlatra jelentkezzen;
- e célból tagállamok területén szabadon mozogjon;
- munkavállalás céljából valamely tagállamban tartózkodjon az adott tagállam állampolgárainak foglalkoztatására vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően;
- egy tagállamban történő alkalmazását követően bizonyos feltételek mellett az adott tagállam területén maradjon.

Az 1612/68/EGK rendelet rögzíti, hogy a tagállamok állampolgárainak joguk van arra, hogy a tagállamokban azok állampolgáiraival **azonos feltételek mellett állást vállaljanak**, erre irányuló szerződést kössenek és teljesítsenek. A tagállamok a többi tagállam állampolgárára nem alkalmazhatják azokat a jogszabályokat, közigazgatási gyakorlatokat, amelyek korlátozzák a külföldiek állásajánlat-tételét, munkához jutását, munkavégzését, ha azok a hazaiakra nem vonatkoznak, vagy honosságra tekintet nélkül rendelkeznek ugyan, de elsődleges céljuk vagy

hatásuk, hogy a külföldieket a felkínált munkahelyekről távol tartsák. Ezek a rendelkezések nem vonatkoznak azokra a feltételekre, amelyek a betöltésre váró állások sajátossága miatt szükséges nyelvtudásra vonatkoznak.

A tagállamok olyan előírásai, amelyek külföldi munkavállalók foglalkoztatását **számszerűen, arányok meghatározásával**, vállalatok vagy gazdasági ágak tekintetében, egyes régiókban vagy egész területükön korlátozzák, az **Unió tagállamainak állampolgárait nem alkalmazhatók**.

A külföldi munkavállalót **ugyanazok a szociális előnyök és adókedvezmények** illetik meg, mint a belföldit, az egyéni vagy kollektív (munka) szerződések esetleges olyan rendelkezései, amelyek megkülönböztető feltételeket határoznak meg vagy engedélyeznek a foglalkoztathatóság, a foglalkoztatás, a javadalmazás, az egyéb munkafeltételek vagy a munkaviszony megszüntetése tekintetében, semmisen. Egyenlő hozzáférést kell biztosítani számukra a szakképzéshez is. Továbbá a más tagállamból való munkavállalót – bár a közjogi testületekből és a választható tisztségekből kizárható – **ugyanazok a szakszervezeti jogok** illetik meg, mint a hazai munkavállalókat. A más tagállam állampolgárának joga van arra, hogy **megválasszák** a vállalkozás **munkavállalói képviselői szervébe**. A migráns munkavállalókat a **lakáshoz jutás** – szükségleteik szerinti lakáshoz jutás joga – tekintetében egyazon jogok illetik meg, mint a tagállami munkavállalókat, ideértve a lakás tulajdonjogának megszerzését is.

A **munkaügyi irodák** egyformán, **ugyanazt a segítséget** kötelesek nyújtani a munkakereséshez, eljárásuk során nem támaszthatnak diszkriminatív képzettségi vagy egészségügyi követelményeket a munkakeresővel szemben. A Bizottság égisze alatt létrejön az **Állásajánlatok és Állaspályázatok Közvetítésének Európai Koordinációs Irodája**. A tagállam foglalkoztatási szolgálatának bejelentett állásajánlatokról értesítik az adott tagállamok illetékes foglalkoztatási szolgálatát.

2004/38/EK irányelv értelmében állampolgárságra tekintet nélkül, az uniós polgár azon **családtagjai**, akik tartózkodási joggal, vagy huzamos tartózkodási joggal rendelkeznek egy tagállamban, **jogosultak ott munkaviszonyt létesíteni** vagy **önálló vállalkozói tevékenységet** folytatni. 24. cikke alapján az uniós polgárokat megillető jogokat – ideértve a munkavállaláshoz kapcsolódókat is – a fogadó tagállam területén az **uniós polgárok azon családtagjai** is élvezhetik, akik **nem valamelyik tagállam állampolgárai**.

A Bíróság ítéleteiből tudjuk, hogy olyan szabályok vagy gyakorlat is ellentétes lehet a munkavállalás szabadságával, amelyek nem tesznek különbséget a saját állampolgár és a más tagállam állampolgára között, a valóságban az adott szabálynak megfelelni a saját állampolgárok sokkal könnyebben tudnak, mint a máshonnan érkezők (**burkolt diszkrimináció**).

A tagállamok **közrend, közbiztonság közegészségügyi okok** alapján korlátozhatják a munkavállalás szabadságát. Egy speciális kivétel ennél a szabadságnál, hogy a tagállamok a **közszolgálat terén nem kötelesek eltekinteni a saját állampolgárság megkövetelésétől**, azaz ebben az esetben nyílt tagállami hovatartozás szerinti diszkriminációt is alkalmazhatnak. Ennek alapja a közszolgálatban az állam iránt csak az állampolgároktól elvárható lojalitás. A közszolgálat alatt ebben az esetben olyan álláshelyeket kell érteni, amely közhatalom gyakorlásával jár, vagy ahhoz közvetlenül kapcsolódik.

Természetesen a szerződésben említett közérdekeken kívül is lehetnek olyan közérdekek, amelyek védelmében hozhatók mindenkiel szemben ténylegesen egyformán érvényesülő korlátozó intézkedések (például közérkölc). Azt azonban nem szabad szem előtt téveszteni, hogy ezek a korlátozások sohasem szolgálhatnak tisztán gazdasági érdekeket. (A hazai foglalkoztatási szint védelmében tehát nem korlátozható a külföldiek munkavállalása.)

1.3.4 A külső határok ellenőrzése

Az uniós polgárok útlevél nélkül szabadon utazhatnak a **schengeni térségben**, amely jelenleg 26 országot foglal magában:

- valamennyi uniós tagállamot Bulgária, Ciprus, az Egyesült Királyság, Horvátország, Írország és Románia kivételével,
- továbbá Izlandot, Liechtensteint, Norvégiát és Svájcot.

A schengeni országok megszüntették a határellenőrzést a belső határokon, ugyanakkor viszont megszigorították a külső határok ellenőrzését.

A belső határok nélküli térség biztonságának növelése érdekében a rendőrségi együttműködést is elmélyítették, különös tekintettel a bűnelkövetők más tagállamok területén történő üldözésére és az országok között mozgó gyanús személyek folyamatos megfigyelésére. A **Schengeni Információs Rendszer** segítségével a határellenőrző és rendőrségi szervek, valamint a vámhatóságok riasztást adhatnak ki a többi tagállamnak körözött vagy eltűnt személyekkel, illetve lopott járművekkel és okmányokkal kapcsolatban.

1.4 A tőkemozgások és fizetések szabadsága

A „tőkemozgások” számos gazdasági akciót foglalnak magukba. Így egyebek mellett idesoroljuk a következőket

- közvetlen befektetések,
- ingatlanba történő befektetések,
- tőkepiaci ügyletek (tőzsdén forgalmazott értékpapírokkal lebonyolított ügyletek, értékpapírpiacra történő bevezetés, befektetési társaságok befektetési jegyeivel történő kereskedés),
- pénzügyi ügyletek,
- folyószámla és határidős ügyletek hitelintézetekkel,
- hitelezés (kereskedelmi ügyletekkel vagy szolgáltatásnyújtással kapcsolatban),
- kölcsönnyújtás (bármilyen lejáratra, belföldi illetőségűektől külföldi illetőségűeknek, külföldi illetőségűektől belföldi illetőségűeknek),
- kezesség, egyéb biztosítékok és zálogjogok,
- személyes jellegű tőkemozgások (kölcsönök, ajándékok, hozományok, örökségek, hagyományok, bevándorlók adósságrendezése, kivándorlók vagyontartalásai, bevándorlók korábbi lakóhelyük szerinti országba történő átutalásai),
- vagyoni értékek (értékpapírok, mindenféle fizetőeszköz) be- és kivitele,
- egyéb tőkeforgalom (öröklési illetékezés, kártérítés, visszafizetések szerződések megszűnésekor, szellemi alkotásokhoz fűződő jogok átruházásához kapcsolódó átutalások).

„**Fizetések**” alatt olyan pénzmozgást kell értenünk, amelyre **nemzetközi viszonylatban áru vagy szolgáltatás ellenszolgáltatásaként kerül sor**.

Az alapszerződés már 1993 óta úgy rendelkezik, hogy **ez a szabadság** – voltaképpen a tagállamokra vonatkozó teljes korlátozási tilalom – nemcsak a tagállamok egymás közötti viszonylatában illeti meg a gazdasági alanyokat, hanem a **tagállamok és harmadik országok között is**.

A tőkemozgások korlátozásának általános tilalma alól számos **kivételt** enged az alapszerződés. **A tagállamoknak joguk van arra, hogy**

- alkalmazzák adójoguk azon vonatkozó rendelkezéseit, amelyek a **lakóhely vagy a tőkebefektetés helye alapján** az adózók között **különbséget** tesznek;
- meghozzák a szükséges intézkedéseket a **nemzeti törvények és rendeletek megsértésének megakadályozására**, különösen az adózás és a pénzügyi szervezetek prudenciális felügyelete terén;
- eljárásokat alakítsanak ki a tőkemozgások igazgatási vagy statisztikai célú bejelentésére;
- a **közrend vagy a közbiztonság** által indokolt intézkedéseket hozzanak.

A Tanács a Bizottság javaslata alapján, az Európai Központi Bankkal folytatott konzultációt követően **védintézkedéseket hozhat harmadik országokkal szemben** hat hónapot meg nem haladó időszakra, amennyiben rendkívüli körülmények fennállása esetén a harmadik országokba irányuló vagy onnan származó tőkemozgás a gazdasági és monetáris unió működésében súlyos nehézséget okoz vagy azzal fenyeget, feltéve, hogy ezek az intézkedések feltétlenül szükségesek.

Ha az a 67. cikkben megállapított célkitűzések elérése, a **terrorizmus** és az ahhoz kapcsolódó tevékenységek megelőzése és az azok **elleni küzdelem érdekében** szükséges, az **Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében**, rendeletekben **befagyaszthatják** a természetes és jogi személyek, csoportok vagy nem állami, illetve államisággal nem rendelkező entitások birtokában vagy tulajdonában lévő, illetve őket illető **pénzkészleteket, pénzügyi eszközöket és gazdasági jövedelmeket**.

1.4.1 Az „aranyrészvény” ügyek

A Bizottság Franciaországnak, Portugáliának és Belgiumnak azt róttá fel, hogy a nemzetgazdasági szempontból stratégiai jelentőségűnek állított vállalatok privatizációja során az állam javára a vállalatok irányításába való beleszólást biztosító jogokat rögzítettek. Ezek az **„aranyrészvények” különböző formát** öltöttek: a részvények átruházásához való előzetes állami hozzájárulás, a társaság irányító testületeibe tagok kinevezése, bizonyos döntések esetén az állami részvénytulajdonos hozzájárulásának kikötése. A Bizottság a Bíróság előtt kötelezettségsgzegési eljárást indított.

A Bíróság kimondta: az alapszerződésnek a tőkemozgások szabadságára vonatkozó, a tagállamokra vonatkozó kötelezettség nem egyszerűen a pénzügyi szereplők között a tagállami hovatartozás szerinti megkülönböztetés megszüntetése. A kérdéses tagállami szabályozás **alkalmas arra, hogy elriassa a befektetőket** attól, hogy ezen vállalatok tőkéjébe fektessenek,

és így illuzórikussá teszik a tőkék szabad mozgását. Itt tehát – amint az más szabadságoknál is láttuk – a Bíróság ismételten rögzíti az elvet, miszerint a megkülönböztetés nélkül alkalmazandó rendelkezéseknek is lehet olyan hatása, amely a szabadság gyakorlását kevésbé vonzóvá teszi a külföldiek, így a többi tagállambeliek számára is. Ezzel a Bíróság újabb lépést tett a szabadságok egységes kezelése felé³.

Az aranyrészvény ügyek hazai folyományának tekinthetjük, hogy az Országgyűlés törvényben szüntette meg az állam számára szavazatelsőbbiséget biztosító részvény jogintézményét. (2007. évi XXVI. törvény az államot megillető szavazatelsőbbiségi részvény jogintézményének megszüntetéséről és egyes törvényeknek a megszüntetéssel összefüggő módosításáról)

1.5 A fennmaradó akadályok

Az elért eredmények ellenére sok akadályt kell még felszámolni azokon a területeken, ahol az integráció lassan halad:

- a **tagállami adórendszerek széttagoltsága** hátráltatja a piaci integrációt, és akadályozza a piac hatékony működését;
- a pénzügyi szolgáltatások, az energia és a közlekedés terén még mindig **elkülönült tagállami piacokról** beszélhetünk;
- az **e-kereskedelem** lassabban indul be a tagállamok között, mint az egyes országokon belül, és a szabályok, az előírások és a bevett módszerek között jelentős eltérések vannak;
- a **szolgáltatási ágazat** integrációja elmarad az árupiacokétól (noha 2006 óta a vállalatok számos szolgáltatást biztosíthatnak határokon átívelő jelleggel más tagállamokban);
- egyszerűsíteni kell a **szakmai képesítések elismerésére** vonatkozó szabályokat, hogy a szakképzett munkavállalók könnyebben helyezkedhessenek el más tagállamokban.

A **pénzügyi szolgáltatások** piaca különleges eset. Itt az EU arra törekszik, hogy a pénzügyi intézetek felügyeletével, az összetett pénzügyi termékek szabályozásával és a banktőkekövetelmények szigorításával erős és biztonságos pénzügyi ágazatot építsen ki, és elkerülje a 2009-es válság esetleges megismétlődését. A **bankunió** létrehozása számos tagállamban azt eredményezte, hogy nemzeti hatáskörből uniós hatáskörbe kerültek a bankfelügyeleti és szanálási mechanizmusok. Az EU tervei között szerepel az egész Unióra kiterjedő **tőkepiaci unió** létrehozása is, amely:

- csökkentené a pénzügyi piacok széttöredezettségét;
- diverzifikálná a pénzügyi forrásokat;
- intenzívebbé tenné az uniós tagállamok közötti tőkeáramlást;
- megkönnyítené a vállalkozások – különösen a kis- és középvállalatok – számára a finanszírozáshoz való hozzáférést.

³ A Bizottság kontra Belgium esetben a Bíróság elfogadta Belgium hivatkozását a válság esetén az energiaellátás biztonsága megőrzésének a szükségességére. (Az ilyen hivatkozásokat Portugália és Franciaország esetében elutasította.) Hozzá kell tenni, hogy a belga rendelkezések azt is tartalmazták, hogy a korlátozó beavatkozást az állam részéről indokolni kell, és hatékony bírói jogvédelmet kell vele szemben biztosítani. A bíróság döntő jelentőséget tulajdonított annak, hogy jelen esetben bizonyítható volt az, hogy az energiaellátást ténylegesen és súlyosan veszélyeztető helyzetben a szóban forgó korlátozások alkalmasnak tűntek a cél elérésére.

2 Az Unió versenyképességi politikája

2.1 A Versenyképességi Tanács

A Versenyképességi Tanács munkája az EU **versenyképességének erősítését és gazdasági növekedésének fokozását** célozza. Tevékenysége négy fő szakpolitikai területre összpontosul: belső piac, ipar, kutatás és innováció, valamint úrpolitika.

Szakpolitikai döntéshozóként a Tanács célja, hogy javuljon az Unió versenyképessége és fokozódjon gazdasági növekedése. E szerepében különböző szakpolitikai területekkel foglalkozik, köztük a **belső piac, az ipar, a kutatás és innováció, valamint a világűr** területével.

Jelen esetben az első területet, a belső piacot illetően a Tanács jogalkotóként arra törekszik, hogy megszüntesse az áruk, a munkaerő, a tőke és a szolgáltatások határokon átnyúló mozgásának útjában álló akadályokat.

2.2 Single Market Scoreboard 2017

A versenyképesség érdekében a Tanács mellett a Bizottság is külön figyelmet és apparátust szentel a belső piac minél hatékonyabb működésének. Úgynevezett Single Market Scoreboard-ot is létrehozott, mellyel folyamatosan monitoring alatt tartja a tagállamok teljesítését a belső piacra vonatkozó jogszabályok átültetése során is.

http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_by_member_state/index_en.htm

http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=8529

Forrás:

Az Európai Unió hivatalos honlapja

Farkas Beáta – Várnay Ernő (2011): Bevezetés az Európai Unió tanulmányozásába. JATEPress Szeged.

**SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR
KÖZGAZDÁSZ KÉPZÉS
TÁVOKTATÁSI TAGOZAT
LECKESOROZAT
COPYRIGHT © SZTE GTK 2017/2018**

**A LECKE TARTALMA, ILLETVE ALKOTÓ ELEMEI ELŐZETES,
ÍRÁSBELI ENGEDÉLY MELLETT HASZNÁLHATÓK FEL.**

**JELEN TANANYAG
A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEMEN KÉSZÜLT
AZ EURÓPAI UNIÓ TÁMOGATÁSÁVAL.
PROJEKT AZONOSÍTÓ: EFOP-3.4.3-16-2016-00014**

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

**Európai Unió
Európai Szociális
Alap**

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE